

Environment Panónie a Balatónu uspokojí aj náročných

Balatón je prírodným parkom – vybavený výbornými hotelmi, pláže sú upravené, voda voňavá a osviežujúca. Budapešť je veľkomesto, ktoré ponúka všetko – zhon, zábavu, kultúru, pamiatky, ale vidieť môžeme oveľa viac. Maďar sa bojí kopnúť na záhrade hlbšie motýčkou, lebo mu vystrekne prameň termálnej vody a o rok je tam kúpalisko. V Maďarsku nie je hrdosť predpísaná v škole pri tabuli preambulou, štátnym znakom a slovami hymny, ale možno ju zažiť na vlastnej koži. Opravené hrady a zámky ponúkajú interaktívne expozície, aj bitky s „Turkom“, alebo programy pre malých ochrancov prírody. Vinári organizujú ochutnávky vín aj pre ubytovaných turistov. Kláštory sa pred svetom nezatvárajú, ale ponúkajú svoje poklady, napríklad aj bylinky. Mohol by som ešte teoretizovať ďalej, ale poďme niečo zažiť aj „online“.

Balatón od juhu a pohľadom na čadičovo-tufové kopce severného brehu

Veszprém

Nebudem zakladateľov mesta obviňovať z plagiátorstva, ale aj Veszprém je hrdý, podobne ako Rím, na to, že sa rozprestiera na siedmich pahorkoch. Stredom mesta preteká rieka Séd, aj keď ja by som to videl skôr na potôčik. Mesto má dosť kostolov, pamiatok, zoo, výborných hádzanárov, kultúrno-sportovú arénu a letný festival. Juhozápadným smerom je Balatón, teda dosť toho, čo môže oslovíť kompletnú rodinu.

Centrum mesta ukrýva námestie dláždené „mačacími hlavami“, kde sa každoročne v júli koná VeszprémFest. Tohtoročný s Dianou Krall, Marcusom Millerom, Pacom de Lucía, Nigelom Kennedym a Craigom Davidom.

Z barokovej veže kedysi hlásili požiare, dnes je z nej veľmi pekný výhľad na mesto a pohorie – Bakony. Kaplnka s ranogotickými freskami je zasvätená Svätej Gizele, manželke kráľa Štefana. Veszprému sa inak povie aj mesto kráľovien. Kým v Székesfehérvári korunovali uhorských kráľov, vo Veszpréme kráľovná a odštartovala to práve kráľovná Gizela.

V arcibiskupskom paláci je dnes moderná interaktívna expozícia, ktorá spája historickú, religióznu a kultúrnu pamäť mesta – Salesianum. Hlavne malým návštevníkom mesta je určená zoologická záhrada. Šesťdesiatitisícové mesto je aj významným univerzitným centrom. Aj keď sa mesto pýši tisícročnou históriou, je

stále mladé. Západným smerom od Veszprému je Herend a v ňom továreň na porcelán, ktorá so 700 zamestnancami ponúka ručne maľované kusy, ktorým neodolali ani na britskom kráľovskom dvore. Ktovie, čo dostane malý „Džordžinko“?

Zirc

Mestečko Zirc, podobne ako Pannonthalma, je známe opátstvom. Ešte cestou tam si vypočujem historiku o lyžiarskom stredisku. Áno, je to pravda, v Maďarsku majú skiarénu! Dokonca nie hociká. V dedinke **Eplény** je 44 snehových diel, lanovka a niekoľko vlekov pripravených urobiť vám, aspoň 100 dní zimu a pravú alpskú lyžobu.

Veszprém je mesto zasadené v prírode

Areál hotela Szépalma, raj v prírode

Opátstvo cisterciánov v Zirc s arborétom, prírodovedným múzeom a knižnicou

vačku. V tomto období je to „downhill“ aréna, ako my s obľubou „spikujeme“. Horské bicykle vám na kopec vyvezie lanovka, ktorá má špeciálny nosič. Ale ak ste významom ozajstnej horskej cyklistiky, tak sa po prípravných tratiach hore dopravíte silou svojich saganovských lýtok, stehien a zadok zo sedadla nezdvihnete ani v tom najprudšom stúpaní.

Opátstvo rehole cisterciánov (Ora et labora – v ich živote je na prvom mieste modlitba a potom ručná práca) obhospodaruje miestnu baziliku minor, teda kostol väčšieho významu. V areáli je arborétum s rozlohou 20 ha prírodovedné múzeum a knižnica. Za bazilikou sú odkryté základy pôvodného románskeho kostola.

Pohorie Bakony

Je to krásne pohorie s prevahou bukových stromov, ktoré dali tomuto prírodnému územiu aj meno. Najvyšším kopcom je 700-metrový Kőris-hegy.

Práve tu sa môže návštevník započúvať do vtáčieho spevu a na prechádzkach lesom stretnúť divú zver. Chcete zbierať hriby, jazdiť na koni alebo len tak sa oslobodiť od mestského stresu? Byť v prírode a zároveň byť jej ochrancom? Číťť späť so s hospodárstvom a pritom mať vymoženosti kvalitného hotela? Tu je odpoveď – hotel

Szépalma, niekoľko kilometrov od Zirc v lesoch pohoria Bakony, na pozemkoch bývalých stajní rodiny Esterházy. Švajčiarskemu investorovi sa podarilo urobiť z rozpadajúceho sa areálu moderný komplex služieb – hotel, stajne, jazdiareň, so starostlivosťou o faunu a flóru. Je to areál s environmentálnym programom pre každého, kto tu pracuje alebo sa rekreuje. Aprópo hotely... väčšinou štvorhviezdičkové, ktoré vďaka podpore turizmu, si môžu užívať aj rodiny s deťmi, ktoré by si ich inak nemohli dovoliť. Preto Maďarsko stretnete skôr v Maďarsku ako v Chorvátsku. Hostia využívajú štátom garantované výhody a hotelieri majú dostatok hostí. Takže maďarské „more“ je v Maďarsku.

Hotely sú nové alebo rekonštruované. Pováčšine s wellness, alebo aj s iným zážitkovým animačným programom. Také sú **Forest Hills** s bioprogramom a golfom alebo **Kapitány** so stredovekými súbojmi a hrami šľachty. Zaujímavý program pre suchozemca ponúka hotel **Marina Port** v Balatonkenese – jachting.

Environmentálna výchova a ochrana životného prostredia nie je španielskou dedinou ani v Maďarsku. Hotel **Forest Hills**, neďaleko Zirc, sa rozhodol vsadiť na ekológiu. Nie je to len o triedení odpadu, kompostovaní, ale chémia bola vylúčená z celej prevádzky hotela. Všetko, čo sa tu udeje, je len s nálepkou Bio.

V hlavnej úlohe víno a výchova prírody

Aj keď oblasť kopca Somló je najmenšou vinárskou oblasťou Maďarska, nie je najmenej významnou. Čadičové a tufové svahové suty sú dobrým základom, ktorý spolu s kontinentálnou klímou južného svahu, vytvára ideálne podmienky na výnimočné biele vína. Pestuje sa tu hlavne Rizling vlašský, Furmint, Tramin alebo typický **Juhark** (baraní chvost).

Keďže niektorý Habsburg dlho nemohol mať dediča, dal na babské reči a išiel počas svadobnej noci sem a požíval. Veštbá sa vyplnila a do roka mal syna. Uvidím, ako bude o deväť mesiacov u nás, ale pre istotu toto víno svadobnej noci som si z pivnice **Tornai** pribalil aj domov. Oblasť je aj prírodnou rezerváciou s klímou, ktorá podporuje zriedkavo rastúce rastliny. Environmentálne programy tu realizujú mimovládne organizácie pre deti aj dospelých.

Várpalota

Hovorí sa, že posledný nech zhasne. No našťastie, po komunistickom spriemyselníovaní agrárnych častí Maďarska tak nerozmýšľali všade. Žiť sa musí, aj keď zostali prázdne továrenské haly a súmestie je opäť rozdelené na

Porcelánka Herend je preslávená ručne maľovanými motívmi kvetov a rastlín

samosprávy. **Pétfürdő** oprášilo svoje kúpeľné základy a vo Várpalote začali postupne rekonštruovať hrad **Thury**. Tak postupne budú mať: múzeum, galériu, divadelný a kongresový priestor. Vytvárajú podmienky na trvalo udržateľný stav života v meste pre obyvateľov i návštevníkov. Žiť sa bude aj po roku 2013, keď dotácie prestanú tiecť a hlavné mestá kultúry budú kočovať ďalej po Európe.

Zážitky jednou vetou

Som tak trochu jazzový barbar, ďakujem za facu od **Diany Krall**. Výborné kolená pečú v hoteli **Szarvarkút**. Po beťárskom (zbojníckom) zážitku v dobrodružnom parku **Sobri Jóska** peňaženka bola na svojom mieste. Spanie v manželskej posteli s úplne cudzím človekom – poučenie – na výlet sa chodí s priateľkou alebo manželkou... Hladný balíček z pekárne **Katica** v **Balatonkenese** zachránil rodinu aj kolegov a chutil výborne. Malinovica, ktorá vonia aj chuť, akoby som si ju vypálil sám, je z **Nemesvámos**.

Cestu som uskutočnil v spolupráci s Turisticko-destinačným manažmentom mesta Veszprém, oblasťou Bakony a Balaton a Magyar Turizmus Zrt.

Cestoval, vnímal, mudroval, písal a fotil
Miroslav Zaľko

Ušľachtilé kone pod hradom Sümeg

Prístav v Balatonkenese